

FACTS & FIGURES

Bibliotheekbezoek
Franne Mullens - 2017

Inleiding

Uit onderzoek blijkt dat vooral jongeren hun weg vinden naar de bibliotheek. 65% van alle jongeren onder de 18 jaar bezochten in hun vrijetijd de bibliotheek en ze waren zo goed als allemaal ooit lid of nu lid van de bibliotheek (PaS 2014). De rol van de school heeft hier uiteraard een invloed op. Toch staat dit in fel contrast met 65-plussers waarvan slechts 15% de bibliotheek bezocht en de helft ooit lid of nu lid is. De uitdaging van de bibliotheek bestaat er dan ook in diegenen die op jonge leeftijd lid waren, later in de bibliotheek te houden.

Het op peil houden van hun ledenbestand is zeker van belang nu dat vanaf 2016 lokale bibliotheken rechtstreeks zullen concurreren met andere gemeentelijke voorzieningen door de afschaffing van de gemeentelijke bibliotheekplicht. Bovendien heeft een hoge participatiegraad ook een bredere maatschappelijke relevantie. Maatschappelijke betrokkenheid en sociale relaties worden immers bevorderd door cultuurparticipatie (Gielen et al., 2014; Lievens et al., 2009).

In deze Facts & Figures bespreken we kort het percentage bibliotheekbezoekers en leden, alsook hun evolutie over de jaren. Daarna bekijken we welke groepen in de samenleving een grotere kans hebben om lid te zijn en te blijven van een bibliotheek. Ten slotte zullen ook de drempels om niet (meer) naar de bibliotheek te gaan besproken worden. Deze gegevens en analyses werd gebruik gemaakt van de Participatiesurveys.

Hoeveel procent van de Vlaamse bevolking bezoekt een bibliotheek?

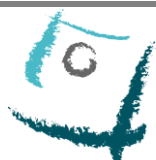
Tabel 1: Wel/niet bezoek bibliotheek in de voorbije zes maanden (Participatiesurvey 2014)

	Percentage (N=3949)
Niet-bezoeker	69,7%
Bezoeker	30,3%

Tabel 2: Frequentie bezoek aan bibliotheek in de voorbije zes maanden (Participatiesurvey 2014)

	0	1	2	3	3-6	6+
Aantal bezoeken % (N= 3937)	69,7%	3,8%	4,9%	4,5%	9,9%	7,0%

Bijna één derde (30,3%) van de respondenten bezocht in de afgelopen zes maanden een bibliotheek. Het merendeel van deze bezoekers komt meer dan eens in de bibliotheek. Zo'n 10% bezocht de bibliotheek 3 tot 6 keer in de afgelopen zes maanden.

FACTS & FIGURES

Bibliotheekbezoek Franne Mullens - 2017

Tabel 3: Bezoek bibliotheek in de voorbije zes maanden over de jaren (CPS 2003/4, PaS 2009 en 2014)

	CPS 2003/4 (N= 2832)	PaS 2009 (N=3144)	PaS 2014 (N=3949)
Bezoeker ^{oo} (a)*(b)	36,6%	33,0%	30,3%

a Verschillen in percentages tussen CPS 2003/4 en PaS 2009 zijn significant op niveau ^{oo} p ≤ .010, ^o p ≤ .050

b Verschillen in percentages tussen PaS 2009 en PaS 2014 zijn significant op niveau ^{**} p ≤ .010, ^{*} p ≤ .050

Tussen 2003/4 en 2009 is het percentage personen dat de bibliotheek bezochten in de afgelopen 6 maanden significant afgenomen met meer dan 3 procentpunten. In de daaropvolgende vijf jaar is daalde het percentage nog eens met een kleine 3%. Over het algemeen bezocht bijna een derde (30,3%) van de respondenten in 2014 een bibliotheek.

Lidmaatschap bibliotheek

Tabel 4: Lidmaatschap bibliotheek over de jaren (Participatiesurvey 2009 en 2014)

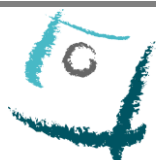
	PaS 2009 (N= 3142)	PaS 2014 (N=3949)
Lid ^{ooo}	43,5%	39,1%

Verschillen in percentages tussen PaS 2009 en PaS 2014 zijn significant op niveau ^{ooo} p ≤ .001, ^{oo} p ≤ .010, ^o p ≤ .050

Opvallend is dat zo'n 40% van de respondenten lid is van een bibliotheek. Dit is bijna 10% meer dan de bezoekers van bibliotheken. Hieruit kunnen we afleiden dat heel wat mensen een lidkaart hebben zonder dat ze de bibliotheek bezocht hebben in de laatste zes maanden.

Het percentage van respondenten met een lidmaatschap is van 2009 tot 2014 gedaald met ruim 4%. Deze daling loopt ongeveer gelijk met de daling in het aantal bezoekers.

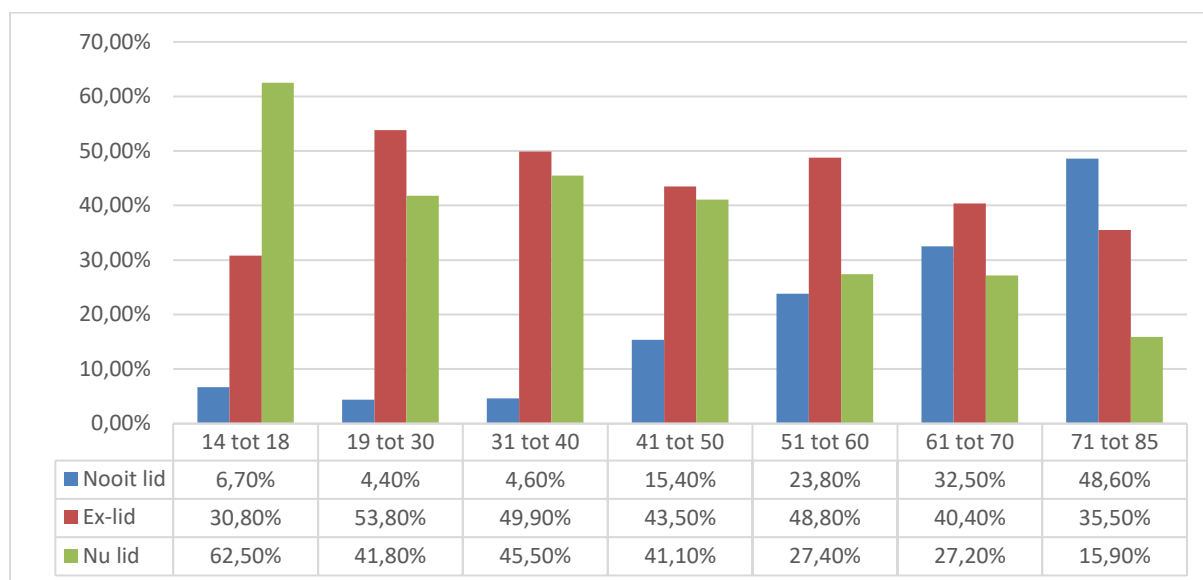
De bibliotheek staat bijgevolg voor twee uitdagingen. Aan de ene kant moeten zij meer mensen aantrekken. Aan de andere kant moeten ze proberen passieve leden te activeren.

FACTS & FIGURES

Bibliotheekbezoek Franne Mullens - 2017

Figuur 1: Percentages 'ex-lid', 'ooit lid' en 'nu lid' voor verschillende leeftijdscategorieën.

Bijna alle jongeren (tussen 14 en 30 jaar) zijn ooit lid geweest of zijn nog steeds lid van de bibliotheek. Daarnaast zien we dat het lidmaatschap drastisch afneemt vanaf 18 jaar. Dit kan voor een groot deel verklaard worden door een motivering voor bibliotheekbezoek vanuit de school.

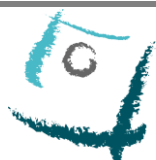
Van de respondenten ouder dan 70 jaar was bijna de helft nooit lid van een bibliotheek. Een duidelijke daling van de huidige leden is ook te merken bij de leden tussen 40 en 60 jaar.

Opvallend is dat enkel voor 'nooit lid' er een duidelijk toenemend lineair verband is. Dit is logisch aangezien oudere generaties niet steeds zijn opgegroeid met een bibliotheek in hun gemeente. Pas van 1978 werd iedere gemeente verplicht een bibliotheek te voorzien (De Keere, de Korte & Glorieux, 2015). Ook de groep 'nu lid' daalt redelijk lineair met een kleine opflakking in de categorie 31 tot 40-jarigen. Dit zou kunnen toegeschreven worden aan de aanwezigheid van kleine kinderen in het huishouden.

Welke Vlamingen zijn en blijven lid van een bibliotheek? (Participatiesurvey 2014) ¹

Mannen (die ooit lid waren) maken duidelijk minder kans om lid te blijven van een bibliotheek dan vrouwen en zullen dus makkelijker uitvallen. Redenen hiervoor kunnen enerzijds gezocht worden in de verdeling van zorgtaken tussen mannen en vrouwen, waardoor vrouwen vaker met hun kinderen

¹ De Keere, K., de Korte, K., & Glorieux, I. (2015). Should I stay or should I go? Ongelijke uitval bij bibliotheekgangers. In: Lievens, J., Siongers, J., & Waeye, H. (red.), *Participatie in Vlaanderen 2. Eerste analyses van de Participatiesurvey 2014* (pp. 71-89). Leuven: Acco.

FACTS & FIGURES

Bibliotheekbezoek Franne Mullens - 2017

naar de bibliotheek zullen gaan. Anderzijds wordt culturele participatie in het algemeen als een meer vrouwelijke activiteit gepercipieerd.

Beroepstypes en –status hebben een duidelijke invloed op het huidig lidmaatschap. Personen met creatieve, vormende of communicatieve jobs hebben significant meer kans lid te blijven van een bibliotheek. Dit is in overeenstemming met Bourdieus begrip van culturele onderscheidingsdrang; economische groepen zijn minder geneigd zich op culturele gronden te onderscheiden. Eenzelfde bevinding geldt voor studenten uit verschillende studierichtingen. Studenten uit een socio-culturele richting hebben de grootste kans lid te blijven.

Verschillen tussen opleidingsniveaus zijn nog meer uitgesproken. Hoger opgeleiden hebben een grotere kans nog steeds lid te zijn van een bibliotheek. Ook het opleidingsniveau van de vader heeft een duidelijke invloed op het al dan niet lid blijven. Inkomen heeft dan weer geen invloed op het huidig lidmaatschap.

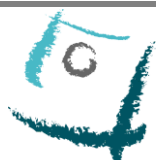
Het hebben van kinderen en het bezoeken van de bibliotheek gedurende de kindertijd zijn eveneens doorslaggevende factoren in het bepalen of iemand al dan niet lid blijft.

Uit analyses van de Participatiesurvey 2009 bleek dat bibliotheekbezoek samenhangt met mediavorkeuren. Zo hebben diegenen met een voorkeur voor populaire media een significant grotere kans niet naar de bibliotheek te gaan dan de middengroep. Liefhebbers van kritische media hebben bijna anderhalf keer meer kans om wel een bibliotheek te bezoeken.

Redenen om niet (meer) naar de bibliotheek te gaan

Tabel 5: Frequenties van redenen om niet (meer) naar de bibliotheek te gaan (multiple respons) (Participatiesurvey 2014)

	Percentage N= 1724
Ik lees gewoon veel minder dan vroeger.	43,7%
Ik vind nu alle informatie die ik nodig heb op het internet.	33,8%
Ik heb er geen tijd meer voor.	31,4%
Ik koop nu veel vaker boeken of cd's.	26,1%
Sinds ik muziek en films via internet kan streamen of downloaden, ontleen ik geen cd's of dvd's meer.	11,9%
Ik ging naar de bibliotheek voor mijn kinderen, maar die zijn nu te oud.	6,7%
Sinds de komst van digitale boeken ('ebook'), ontleen ik geen papieren boeken meer.	5,5%
Het aanbod van mijn plaatselijke bibliotheek spreekt mij niet aan.	5,4%
Ik maakte vroeger gebruik van de computers in de bib, maar heb nu mijn eigen computer.	4,0%
Het lidgeld is te duur.	1,1%

FACTS & FIGURES

Bibliotheekbezoek
Franne Mullens - 2017

Minder lezen is veruit de belangrijkste reden waarom mensen ervoor kiezen niet meer naar de bibliotheek te gaan. Bijna 44% gaf dit als reden op. Dit is echter ook de meest onspecifieke reden en het is moeilijk uit te maken of dit een oorzaak dan wel een gevolg is van een wegblijven uit de bibliotheek. Wel een concrete reden is het internetgebruik. Een derde van de respondenten gaf het zoeken van informatie op het internet als reden. In die zin verliest de bibliotheek voor een aantal mensen haar rol als traditionele bron van informatie. Een andere vaak gegeven reden is een tekort aan tijd. Een laatste reden die door een aanzienlijk deel van de respondenten werd vermeld, is het kopen van boeken of cd's.

Voor meer info en uitgebreidere analyses kan u volgende werken raadplegen:

- Lievens, J. & Waeye, H. (2011). Participatie in Vlaanderen. Basisgegevens van de Participatiesurvey 2009. Leuven: Acco.
- Lievens, J. & Waeye, H. (2011). Participatie in Vlaanderen 2. Eerste analyses van de Participatiesurvey 2009. Leuven: Acco.
- Lievens, J., Siongers, J., & Waeye, H. (2015). *Participatie in Vlaanderen. Basisgegevens van de Participatiesurvey 2014*. Leuven: Acco.
- Lievens, J., Siongers, J., & Waeye, H. (2015). *Participatie in Vlaanderen. Eerste analyses van de Participatiesurvey 2014*. Leuven: Acco.

Referenties

- Gielen, O., Elkhuzen, S., van den Hoogen, Q., Lijster, T. & Otte, H. (2014). De waarde van cultuur. Brussel: Socius – Steunpunt Sociaal-Cultureel Volwassenwerk.
- Lievens, J., Elchardus, M., Vanherwegen, D., Siongers, J., Smits, W. & Vangoidsenhoven, G. (2009). Amateurkunsten in beeld gebracht. Gent: Forum voor Amateurkunsten.

